

Vinterprogram

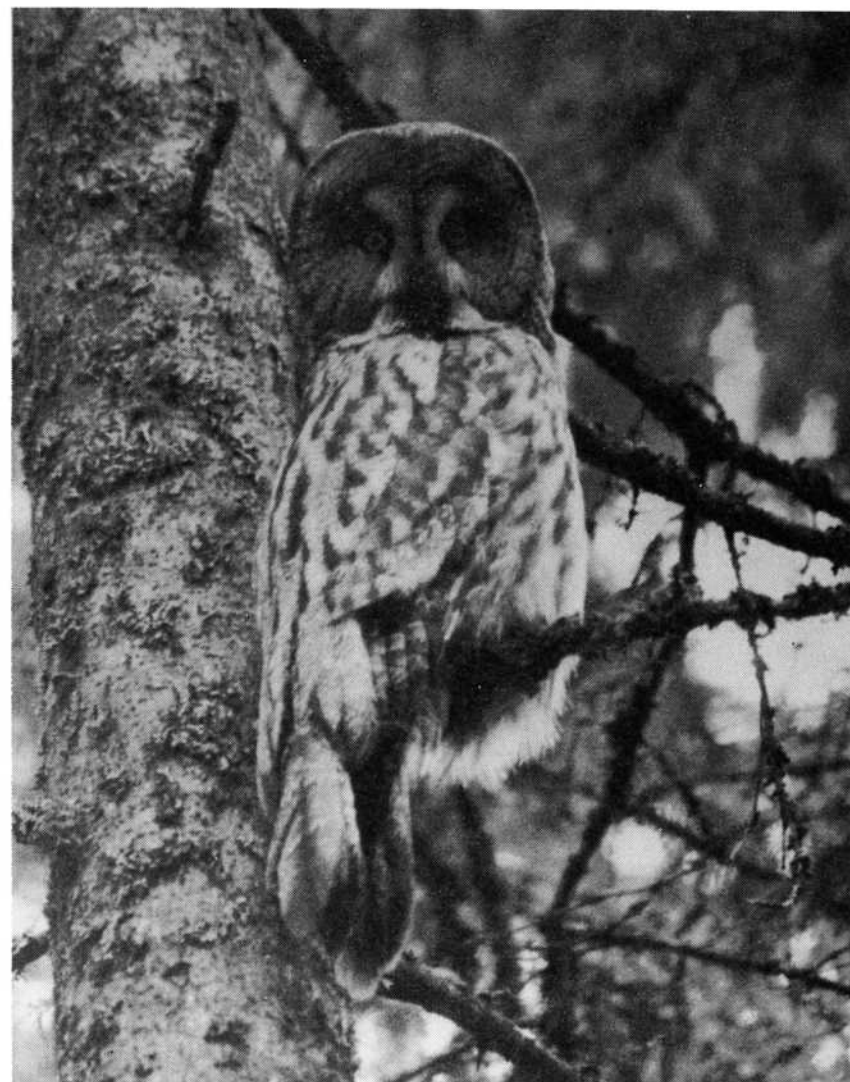

- 20 Oktober EKSJÖN - SÅNGEN. Övernattning vid Eksjöstugan.
Vi skall promenera i höstmarkerna i västra Leksand.
Tag med varma kläder, liggunderlag, varm sovsäck,
kvällsmat, något att grilla, frukost. 10 kr till resan.
Samlig vid Åkerö Livs kl 15.00. Åter söndag kl 12.00.
- 28 Oktober ÅRSMÖTE på Kajen kl 15.00. Se vidare annons.
- 4 November Preliminärt: BILDAFTON med någon av sveriges främsta
naturfotografer. Se annons Leksands-
bladet.
- 27 Januari BILDAFTON med fågelklubbens egna fotografer.
Kajen kl 15.00.
- 24 Februari FILMAFTON som förebådar vårens ankomst.
Kajen kl 15.00.

Leksands
Fågelklubb

INFORMATIONSBLAD Nr 2 1984

UTGIVEN AV LEKSANDS FÅGELKLUBB 1984

Ansvarig utgivare:

Staffan Müller, Sturollasgattu 3
793 00 LEKSAND. Tel: 0247/13495

Redaktion:

Staffan Müller, Kjell Leander,
Ove Östberg och Conny Hansson

Adressändringar:

Skriftligen till Bosse Alexandersson,
Tillasvägen 19, 793 00 LEKSAND

TIDSKRIFTEN GES UT 3-4 GGR/ÅR. FÅGELKLUBBENS MEDLEMMAR ERHÅLLER TIDNINGEN UTAN
KOSTNAD.

Medlemsavgiften för 1984:

Vuxen 40 kr/år
Barn, stud., familjemedlem 20 kr/år

POSTGIRO: 438 26 34 - 6

BANKGIRO: 456 - 4373

INNEHÅLL

Dags att ompröva kråkan	4	Mats Hånnbergs serie	25
Uggleåret 1984	7	Dags för holkbygge	26
Bevara lövinslaget	12	Äntligen för Limsjön	27
Lappugglan häckar i Leksand	14	Örnutfodringen	28
Översiktlig naturinventering	18	Berguvar till Leksand	29
Bra satsning!	22	Ett försök med raphhöns	30
Rapport från Siljansnäs	24	Vinterprogram	32

NÄSTA NUMMER UTKOMMER I DECEMBER 1984

Ur innehållet: Rapport från "projekt Berguv"

Fåglar i Leksand 1984

Summering av årets storinventering

P R E S S T O P !

nr 3/84

20 november

Lämna in bidrag till årets sista nummer till Staffan Müller !!!!!!!!!!!!!!!

OMSLAGSBILD: Lappugglan i Leksand

Foto: Göte Bergkvist

MOTSTÄENDE SIDA: Hur länge blir den större hackspetten vanlig i Sverige?

Foto: Kjell Bond

DET ÄR DAGS ATT OMRÖVA KRÅKAN!

Få av våra svenska fåglar har blivit så ensidigt utskälld. Jakten på kråka har under långa tider genomförts som ett systematiskt utrotningskrig.

I böcker, tidningar och folkmun får vi titt som tätt höra om hur skadlig denna svartfågel är. Dessutom sägs den vara alldeles för överrepresenterad i den svenska fågelfaunan.

Är detta sanningen om den svenska kråkan?

HEM ÄR HAN ?

Sett över hela landet, häckar kråkan allmänt mest i anslutning till odlad bygd, även upp emot trädgränsen.

Lokalt förekommer säkert stora variationer i populationsstorleken till vilket jag återkommer senare.

Kråkan är både en stann- och flyttfågel. De nordliga kråkorna stryker ner över södra Sverige, medan många av sydsvenske kråkor tar sig över Östersjön och övervintrar kring Nordsjöländerna.

Iroligtvis passerar också stora mängder ryska och finska kråkor på väg till vintervisterna i söder.

STORA HÖST- OCH VINTERFLOCKAR

Det är framför allt under icke häckningssäsong som vi får uppleva de stora kråkflockarna i våra trakter. Säkert härstammar många omdömen om kråkans väldiga utbredning från just sträcktiderna, då dessa fåglar uppträder invasionsartat i stora delar av landet.

Självfallet är det felaktigt att bedöma kråkornas antal i hemmamarckerna utifrån de observationer man gör under flyttningstiden. Den kråkflock, som ena dagen uppehöll sig i Leksand, kan följande dag dyka upp många mil bort.

KRÅKORNA I LEKSAND

Vi har i år haft förmånen att ha ett par inventerare ute i markerna under Häckningssäsongen. Eftersom Kjell och Per mestadels uppehållit sig i marker som naturligt kan betecknas som kråkans boplatser, dvs. vid sjöstränder, i talldungar och alsnår, har vi fått en ganska god bild av kråkans utbredning i Siljanstrakten.

Kråkan är på sina håll ganska vanlig i Leksands kommun. Här och var har fåglarna skrämts upp ur sina reden, som oftast är belägna på några meters höjd, främst i tallar gärna i anslutning till öppna marker som sjöar och åkrar.

KRÅKAN SOM SKADEDJUR

Orsaken till att många hatar kråkan torde vara att den är en skicklig boplundrare och kan ställa till mycket förtret för andra fåglar och smådjur.

Det som mest slagit mig är dock att merparten av de fågelrov jag sett kråkorna utföra, gällt björktrastungar, en fågelart som av samma bedömare som anser kråkan vara en skräpfågel, betecknar "skettrostarna" som ungefär lika "skräpiga". Jag bedömer således att kråkan kan sägas vara en godkänd regulator av de fågelstammar som tål en beskattning.

Kråkans skadeverkningar på and-, gås- och hönsfågelpopulationen bör vi se mer som "olycksfall i arbetet" och torde inte påverka de aktuella stammarna i någon nämnvärd grad.

TILL VILKEN NYTTA ?

Man måste också fråga sig till vilken nytta kråkan då kan vara. Är den endast en plundrare, skulle kanske stammen kunna reduceras något, även om kråkan tvärt emot vad gemene man bedömer det, inte alls blivit vanligare i våra trakter under senare år. Gunnar Lind, leksands-traktens mest vederhäftiga fågelbedömare, anser således att kråkans utbredning i kommunen ej uppvisat några nämnvärda förändringar under de senaste decennierna.

De insatser som främst bör tillskrivas kråkan är att den förser flera andra fågelarter med bon. Kråkan bygger varje år ett nytt risbo, vilket som regel är beboeligt åtminstone ytterligare ett år.

Dessa gamla kråkbön ockuperas av bl.a. tornfalk, stenfalk, lärfalk och hornuggla. Dessa rovfåglar bygger ej egna bon utan är helt beroende på till-

gången av framför allt kråkbön.

Under våra inventeringsrundor i vår, har vi många gånger beklagat att det i många skogsdungar saknats kråkbön. Lokaler där det tidigare funnits falkar och ugglor har ej blivit bebodda pga att det saknats naturliga boplatser, dvs kråkbön.

Trots att vi i år funnit inte mindre än 9 tornfalksbön, tors jag säga att stammen skulle ha varit mycket större om det funnits flera kråkbön. Många av de traditionella tornfalksfästena står i år tomma och har inte ersatts av häckningar på rimligt avstånd inom samma revir.

I synnerhet under ett gott gnagarår som detta, är det viktigt att det finns många boalternativ för de sökande falkarna och ugglorna.

BYGG PLATTFORMAR!

Kjell och Per har fått ta konsekvenserna av detta och har under flera veckor byggt konstgjorda kråkbon i lämpliga falk- och ugglebiotoper.

Det får också ses som en uppmaning åt alla föreningens medlemmar att vandra igenom de små talldungar som finns i närheten av åkrar, myrar och sjöar samt i hyggeskanter. Kolla upp om det finns något gammalt kråkbo som kan tänkas vara lämplig boplatz för rovfåg-larna under nästa år. Om inte, klättrar upp och bygg!

Risboet behöver inte se märkvärdigt ut, men skall vara ca 40 cm i diameter. Använd gamla grenar och kvistar som finns i trädet. Förstärk gärna boet med ståltråd, se bara till att tråden "göms" så att den inte kan ställa till skada för fåglarna. Använd lättmetalltråd, så klarar sig även skogsmaskinerna.

Risboet placeras lämpligen i klykan mellan 2 grenar vid stammen, på ca 4-7 meters höjd. Använd en lång steg så behöver Du inte utsätta dig för några större risker.

Meddela gärna mig var Du placerat dina risbon, så kan vi få en samlad bild över vad som åtgärdats.

Till sist. Tänk på att det är lätt att undvika en massa problem och komplikationer om man kan meddela markägaren, även om ett risbo placerat på ett par grenar knappast torde uppröra någons sinne.

Det är särskilt viktigt att göra en insats i år. Gnagarna uppträder invasionsartat. Falkar och ugglor har fått stora kullar. Ungarna kommer att återvända nästa år. Med gott om gnagare och lämplig häckningsplats kan rovfågelstammen öka kraftigt 1985!!

Staffan Müller

LEKSANDS FÅGELKLUBB KALLAR TILL

ÅRSMÖTE

SÖNDAGEN DEN 28 OKTOBER 1984 KL. 15.00

LOKAL: K A J E N

KAFFE SERVERAS OCH EN ÅRSBERÄTTELSE I BILDER VISAS.

ÄRENDELISTAN FÖLJER STADGARNNA.

VÄLKOMNA!

STYRELSEN.

Söndag

28

Oktober

UGGLEÅRET 1984

1984 kommer att gå till historien som ett av de bästa åren i modern tid, för ugglor och andra rovfåglar.

Lyckligtvis har vi haft ovanligt mycket folk ute i terrängen, vilka ha rapporterat in den ovanligt rika förekomsten av rovfåglar.

Sören Stenberg kommer här med en preliminär rapport över de häckningar som i år konstaterats för några ugglearter.

I nästa nummer av fågeltidningen presenteras Sörens årsrapport utförligare tillsammans med den slutrapport av arbetet som ungdomslaget med Kjell Bond och Pär Lindberg mfl utfört.

GRANKOTTI-SNÖ-VÄRME-TORKA

Ovanligt många faktorer har bidragit till att gnagartillgången i år varit den största och mest ihållande på många år.

Redan i höstas syntes det att grangotten skulle gå till ordentligt. Det skulle senare visa sig vara det finaste kotteåret på flera decennier.

Skogsmössen, som till stor del lever av granens fröer, fick således rikligt med föda och kunde också efter en förhållandevis mild och snörik vinter, sätt små kullar till världen.

Den första indikationen på att något var på gång, var den märkliga invasion av hökugglor som inträffade ungefär i tid med älgjakten 1983.

LÄMMLÄR

Sedan har allt gått av bara farten. Skogsmössen har fortsatt

KATTUGGLA Foto: Staffan Müller

att föryngras sig och finns fortfarande i september i riklig mängd i våra marker.

Dessutom har nyligen en ganska oväntad skogslämmelinvasion inträffat. Längs vägar och stigar har vi i leksandstrakten funnit flera 10-tal skogslämmar som legat livlösa.

Om orsaken till denna förunderliga uppgång i lämmelstammen och dess plötsliga fall, har många vetenskapliga teorier presenterats. Vad som är sant är svårt att avgöra. Helt klart är i alla fall att våra rovfåglar mår välgörande bra av dessa gnagarår, vilket genast syns på häckningsresultatet.

SPARVUGGLAN

Sparvugglan är en mycket svårinverterad art som heller inte är helt beroende på gnagartillgången. Ett par har konstaterats häcka i Siljansnäs socken

PÄRLUGGLAN

Pärlugglan bosätter sig mycket gärna i holkar och är därför lätt att inventera jämfört med sparvugglan.

Pärlugglan är i hög grad beroende av gnagartillgången och har i år således haft ett mycket gynnsamt år.

Cirka 20 häckningar har konstaterats, men det reella antalet är mångdubbelt större.

HÖRNUGGLAN

Hornugglan är i likhet med bl.a. tornfalken beroende av gamla kråkbon för sin häckning och är kanske den uggla som uppvisar störst svängningar i häckningsivern och uppträder i likhet med gnagarna invasionsartat när dessa är på topp.

Cirka 20 häckningar konstaterades under 1984.

Bilder: Hornuggleungen burrar upp sig för ringmärkaren.

Foto: Staffan Müller

KATTUGGLAN

Kattugglan brukar sägas ha sin nordgräns i Siljanstrakten. Från Mälardalen tunnar stammen ut och brukar på våra breddgrader visa sig i några enstaka par.

Kattugglan är konstigt nog ganska oberörd av gnagarinvasioner o.dyl. Den häckar konstant år från år och tycks, med tanke på de vintrar som förevarit, mest ta stryk av ogynnsamt väder och kyla.

Hur som helst har även kattugglan noterat ett rejält uppsving i år. Hela 19 kända häckningar har rapporterats, vilket är i stort sett en fördubbling mot tidigare år. I genomsnitt har kullarna bestått av 4 ungar.

SLAGUGGLAN

Slagugglan har tidigare kallats en utrotad art, men håller åtminstone i våra trakter ställningarna väl och har i år konstaterats häcka på 10 platser. Slagugglekullen på bilden har fångats av Bertil Hellström i Olsnäs. Den kull som dansade genom rikspresen som livsfarlig. Honan hade angripit en fridstörare som klättrade upp i boträdet medan ungarna ännu var små.

Hade den lille Tarzan vetat lite mer kanske han förstått att det är olämpligt att fotografera boungar av slaguggla med en instamatic.

SLAGUGGLEKULL Foto: Bertil Hellström

HÖKUGGLAN

Ingen hade väl i sin vildaste fantasi vågat hoppas på att de hökugglor som invaderade oss under hösten, skulle stanna kvar och gå till häckning. Tidigare har någon enstaka häckning rapporterats från kommunen. I år har mellan 10-20 par befunnits häcka hos oss.

Merparten har föredragit höga stubbar, s.k. "skorstenar", men enstaka har funnit sig till rätta i holkar eller spillkråkehål.

Vid Yxbodarna häckade en hökuggla ett 70-tal meter från en pärluggla. Någon större konkurrens tycks således inte ha förekommit detta fina uggleår.

HÖKUGGLA
Foto: Gunnar Lind

LAPPUGGLAN

Den i särklass största sensationen, hökuggle-invasionen till trots, är ändå den lyckade häckningen som lappugglan genomförde under våren. Redan i mitten på mars hördes den hoa, men först i slutet på juni kunde Göte Bergkvist konstatera uggla-häckningen i Leksands kommun.

Bilden: Lappugglan är en påfallande fridsam och orädd storuggla.
Foto: Staffan Müller

JORDUGGLAN

Jordugglan hör normalt inte våra trakter till, men kan ibland stanna till och häckar då på vidsträckta hyggen eller stora myrar.

Vi har i år inte konstaterat någon

häckning, men har observerat jordugglan på flera hyggen i kommunen, även under häckningstid.

JORDUGGLA Foto: Olof Lindberg

BEVARA LÖVINSLAGET!

DET RÄDER VÄL INGEN TVEKAN OM ATT FÖRSURNINGEN UTGÖR DET STÖRSTA PROBLEMET FÖR FRAMTIDENS NATUR OCH NATURVÅRD, MEN DEN DAGEN DA VI RÄTT BOT PÅ DE VÄRSTA FÖRSURNINGSPROBLEMEN, KVARSTÅR ÄNDÅ HOPPET OM EN UTARMNING AV SKOGEN.

DEN MODERNA SKOGSVÅRDSLAGSTIFTNINGEN KRÄVER ETT TOTALT UTNYTTJANDE AV VÅRA SKOGSMARKER.

ALLT EFTERSOM VIRKESTILLGÅNGEN I DEN ÖVRIGA VÄRLDEN MINSKAR, ÖKAR TRYCKET PÅ DET SVENSKA SKOGSBRUKET. EFFEKTIVISERA! GÖDNING, MARKBEREDNING, 5:3-LAGAR ETC, ETC, ÄR LOGISKA REFORMER FÖR ATT ÖKA PRODUKTIONEN AV VIRKE.

OM VI SÄGER ATT FÖRSURNINGEN KOMMER ATT BLI FÖRÖDANDE PÅ VÅR FAUNA OCH FLORA I STORT, INBILLAR JAG MIG ATT DET MODERNA SKOGSBRUKET OCH DEN POLITIK DET ÄR BASERAT PÅ, MÅSTE TILLSKRIVAS SAMMA SKULD TILL ATT VISSA ARTER KOMMER ATT UTROTAS.

Lövinslaget är räddningen.

Jag törs inte ge mig in på vilken inverkan lövträden kan ha på surheten i marken. Många forskare säger att pH-värdet förbättras med ett stort lövinslag i barrskogen. Ett är jag dock alldeles säker på. För ett stort antal fågelarter är lövskogen, slymarkerna och lövinslaget en livsnödvändighet.

Från hackspettar till mesar

Hackspettarna utgör i dag en skara exklusiva arter som många värnar om. Mellanspetten är utrotad, den Vitryggiga hackspetten och gråspetten lever en tynande tillvaro i vårt land. Enligt mångas utsägo är den Mindre Hackspetten på väg att gå samma öde till mötes. Det är bra att hackspettarnas problem tas upp i dag, men det är också viktigt att förklara att det som är den Mindre Hackspettens problem i

Lövslygläntor i barrskogen.
En försvinnande biotop?
Foto: Staffan Müller

dag, kan bli blåmesens eller Entitans i morgon.

Naturvårdshänsyn

Eftersom den nya skogsvårdslagen föreskriver att vi skall ta större hänsyn till naturen när det behövs, är det viktigt att vi för skogsfolket talar om vad vi anser vara skyddsvärt. Därför har fågelklubben i samråd med DOF's skogsrepresentant engagerat sig för att större hänsyn skall tas till de rika lövmarker som finns kvar i kommunen.

Detta är särskilt viktigt i dag när stora delar av vad som hitills varit Leksands främsta lövskogar, utsatts för skövling i samband med riksvägsbygget. Lövskogen mellan Limsjön och järnvägen var tidigare den mest innehållsrika lövbiotopen i kommunen. Ravinerna vid älven nedströms Noret har också varit särskilt fågelrika. Eftersom de också är stympade eller helt utfyllda, måste vi söka oss till nya marker och försöka förse dem med ett skydd av något slag.

Dragsängarna

Nu mera torde Dragsängarna vara det främsta lövområdet i kommunen. Tillsammans med sydbranterna i Sättra, måste på sikt någon form av samrådsplikt vid skötseln av dessa skogar införas.

Andra områden som är särskilt viktiga för lövskogsfaunan är bl a

Lappmyren

Norra Limsjön

Förberg

Åkersön

Styrsjön

Inre Alviken

m fl

samt alla raviner, bäckfåror, bergbranter och igenväxande hagmarker, ofta belägna kring fåbodrar och byar, ex vis Solberga och Lindbodarna.

Inventeringar

Den nya lagen om att alla ungdomar skall ges möjlighet till arbete under minst 4 tim per dag, har lett till att ett arbetslag med uppgift att inventera bl a de lövområden som nämnts, startar den 1 april. Tv blir Kjell Bond arbetsledare.

Resultatet av inventeringarna skall sedan sammanställas till ett förslag på vilka områden i kommunen som är särskilt skyddsvärda biotoper.

Inventeringen skall sedan användas som ett beslutsunderlag i olika kommunala sammanhang.

Staffan Müller

LAPPUGGLAN HÄCKAR I LEKSAND

Den i Sverige mycket sällsynta *lappugglan* har i år genomfört en lyckad häckning i Leksands kommun.

Denna jätteuggla, som i storlek närmast är att jämföra med berguven, har annars Norrbottens skogsmark som sina hemmarker. I områden kring Pajala och Tarendö har den tidigare haft sina enda regelbundna häckningsplatser, men har under senare år även spridit sig till kustlandet kring Boden och Luleå.

Utöver dessa nordliga bosättningar har också *lappugglan* häckat i Jämtland 1969.

Den hittills i särklass sydligaste häckningsrapporten får nu alltså tillskrivas vår kommun.

Tittar man närmare i Sveriges Ornitologiska förenings rapport över de svenska fåglarnas förekomst, kan man läsa att som mest ett 30-tal par lyckats med sin häckning i landet (1974). Under senare år har ett ökat antal häckningar inrapporterats, men oavsett detta, förstår vi att vi begåvats med en första klassens ornitologisk sensation i våra marker.

Flygfärdig unge

Under sista veckan i juni var Göte Bergqvist ute på en skogstur och trampade rakt på en *lappuggla*, som med sitt beteende visade att den inte var en tillfällig förflugen gäst.

Tillsammans med Stig Hännberg återvände Göte till platsen och fick efter en stund också se den nyss utflugna ungen. Denna första klassens sensation rapporterades i all försiktighet till Gunnar Lind, som också konstaterade denna sydliga häckning.

Väldigt vingspann

Under den korta stund vi bevisade den känsliga platsen hann vi i alla fall se båda föräldrarna och en ungfågel.

Det mest slående var den stora ugglans väldiga vingspann. I storlek som en berguvs och säkert med mer breda vingar än denne.

Lappugglans rörelser är mycket värdiga. I sakta mak vrider den på huvudet i 180°. Inte alls så ryckigt som man är van från de mindre ugglorna.

Lappugglan är tämligen orädd i sitt revir och vi kunde komma den mycket nära.

Vårrop

Redan den 19 mars befann jag mig ute i Leksandsskogarna på en rekognoseringstur inför fågelklubens förestående ugglevaka och fick just på denna platsen höra en fågel som jag efter moget övervägande bedömde vara en slaguggla. Fågeln lät precis som lappugglan på kasettbandet, men med tanke på risken att verka alltför lättsinnig och fantasifull som fågel-skådare, beslöt jag mig snart för att inte vidare fundera på saken. I all synnerhet som just lappugglan dykt upp i Ludvikatrakten och där höll symfoni för hela länets ornitologer. Då hade det varit lite för magstarkt att ha en likadan fågel i Leksand.

Troligen i ett ormvråksbo

Hittills har Göte inte gjort några efterspaningar över reviret. Boplatser är således ej kända, men när ugglorna fått sin unge på ordentligt starka vingar skall också boträdet finnas.

Troligen har lappugglan funnit ett övergivet vråk- eller hökbo.

Blir den kvar?

Troligtvis försvinner den väldiga ugglan norrut när det blir dags för ny häckningssäsong, även om detta revir i mångt och mycket påminner om norrlandsterrängen.

Låt oss hoppas att gnagarstammen behagar fortsätta vara stor även under vintern. Kanske, kanske får vi då åter höra den mystiska ugglans skällningar och hostningar från skogskanten ute vid det lilla hygget.

Dokumentation

Göte Bergqvist lyckades under sina stunder hos ugglorna fånga några underbara bilder från bl.a. matningen av ungen.

Här följer en kavalkad över familjens bestyr.

Staffan Müller

METRO
LJUSREKLAM

STOCKHOLM - Ingenjörscentrum, 19178 Sollentuna
LEKSAND - Box 61, 793 01 Leksand

HÄCKANDE LAPPUGGLA I LEKSANDS KOMMUN

Hur länge ska man sitta här och ugla innan man får nåt käk?

Härligt! Här kommer morsan med färsk sork.

Det här var en seg gammal rackare. Jag får ta klorna till hjälp!

Bild o text: Göte Bergkvist

Vad har jag sagt om att ha klorna i maten?

Klia mig lite längre ner och till höger, tack.

Såja, nu mår man som en prins igen, förlåt lappuggla, igen.

Om jag skulle försöka få nåt i magen själv. Undrar just hur den där typen bakom kameran smakar?

För ett 10-tal år sedan fattade riksdagen beslut om den FYSISKA RIKS-PLANERINGEN.

Syftet med denna är bl.a. att skapa en planerad hushållning med landets mark och vatten.

Med riksplaneringen sammanhänger ambitionen att täcka hela landet med lokala inventeringar.

1983 färdigställdes en översiktlig naturinventering för vår kommun.

I rapporten som presenterats av länsstyrelsen, har 67 områden inom Leksands kommun bedömts som skyddsvärda.

När ett område klassats som värdefullt har man tänkt på dess botaniska, zoologiska, geologiska och miljömässiga kvaliteer, dvs om det är av särskilt värde för landskapsbilden eller för det rörliga friluftslivet. Av de 67 skyddsvärda områdena i Leksands kommun, skall här presenteras några som kan vara av särskilt värde för fågelskådaren.

Totalt har länsstyrelsen bedömt ca 7 700 ha eller drygt 6 % av kommunens yta som speciellt värdefull.

SILJANSBYGDEN

I stort kan man säga att hela kommunen har ett riksvärde för friluftsliv och rekreation, med tanke på Siljansbygdens turistiska värden.

Den allmänna naturvården

I naturvårdens första paragraf står det bl.a. att läsa att all natur utgör en nationell tillgång som vi skall kunna överlämna till kommande generationer i ett användbart skick.

Olika former av skydd

I Leksand finns nästan inget objekt som är skyddat enligt lag. 2 naturreservat finns.

Prästön i Insjön och Björkberget i Siljansnäs kommer i framtiden att vara 2 fina skogsområden med stora naturvetenskapliga värden.

Naturminnen

Utöver reservaten finns ett 10-tal enskilda naturminnen, ex.vis Arvestallen i Mjälgen.

2 områden är dessutom s.k. samrådsområden i vilka inga ingrepp får vidtagas utan samråd med länsstyrelsen. Detta gäller för Sångensåsen och Björbergshällorna.

Till skydd för fågellivet

Många av de i utredningen angivna områdena saknar större värde för fågellivet, medan andra är synnerligen viktiga fågelbiotoper.

I det följande skall några särskilt värdefulla fågellokaler beskrivas.

1. Kollsjöarna

Två mycket grunda sjöar i Siljansnäs socken. Kring vattnen finns stora myrar och flera vattendrag som gör

hela området mycket värdefullt ur zoologisk synpunkt.

2. Förberg

En fäbod i Siljansnäs socken där lövinslaget i den angränsande skogen gör området intressant för bl.a. hackspettar och tättingar. De grova aspar som finns i granskogen och vid fäboden lockar till sig bl.a. hackspettar av olika arter.

3. Siljansnäs

I utredningen anges Siljansnäsområdet som särskilt skyddsvärt. Med detta avses främst Byrviken med dess omgivning. Här ligger både Storön och Lissön, vilka har ett oersättligt värde för flora och fauna.

I ett odlat område från viken upp mot flygfältet kan man ibland få se de fåglar som är utpräglade beroende av jordbruksbygd, ex.vis kornknarren.

4. Vaverön - Tjuguholmen

Alla öar i Siljan är skyddsvärda. Dessa 2 är de kanske mest besökta (bortsett från Sollerön) och uppvisar båda två en vegetation som kan bli intressant. På Tjuguholmen finns det redan idag tallar som är ca 400 år.

Eftersom Vaverön köpts in av kommunen kan tallskogen lämnas orörd även där och kommer inom några årtionden att vara beskaffad så att de fågelarter som kräver gammelfura, kan trivas där.

5. Sättra

I Sättra i norra Leksand finns flera bestånd hasselbuskar som levt kvar i sydslutningarna sedan varmare perioder mellan istiderna. Här trivs förutom hasselbuskarna också andra värme- och ljusälskande växter. Nötkråkan kan ibland ses här.

6. Grövelberget, Ärtknubben, Fjällberget

3 skogsområden av gammelskogstyp. Här finns goda förutsättningar för hönsfåglar, hackspettar och ugglor m.fl.

7. Åskaksmyran

En stor myr med karaktäristiskt innehåll. Dessa våtmarker försvinner p.g.a utdikning alltmer och är skyddsvärda av många orsaker. Utöver de biologiska värden som finns i myrarna, är de mycket värdefulla som bl.a. vattenbehållare.

8. Oppen

Kring Oppen som i sig hyser flertalet av de för skogssjön typiska fågelarterna, finns också ett mycket intressant gammelskogsområde i blockterräng.

9. Kliberg och Uvklitt

Två klippbranter som har förutsättningar att hysa ett intressant fågel- och djurliv.

10. Limsjön

Presentation ej nödvändig.

11. Övre Heden

Ett litet skogsskifte i Insjön, vilket sparats åt eftervärlden av en framsynt enskild person.

12. Ålheden

Denna mäktiga del av Badelundaåsen utgör ett stort sammanhängande område som bl.a. hyser Mosippa och Nattskärra.

Biotoper av detta slag är ständigt hotade p.g.a att de är mycket lämpade som grustäcker.

13. Solarvet

Solarvet och några andra områden som uppvisar rester av det gamla hag- och beteslandskapet har angivits som skyddsvärda. De utgör en oersättlig biotop för vissa tättingar och ett flertal växter.

14. Almberg, Hisvåla m.fl. byar

Dessa byar hyser samma värden som angivits för föregående område, men har också karaktäristiska skogsbestånd med stora inslag av gamla lövträd.

Fler naturtyper

Självfallet finns det många fler naturtyper i vår kommun som är skyddsvärda.

Skyddsvärda biotoper

I naturvårdsinventeringen anges ett 70-tal områden som skyddsvärda. I fågelklubben's remissvar anges några olika naturtyper som särskilt skyddsvärda ur ornitologisk synvinkel.

1. Våtmarken

Slättsjön

Skogssjön

Myren

2. Stränderna

3. Vattenlederna, åar, bäckar

4. Öar

5. Raviner

6. Hagmark, betesmark, parkmark

7. Fäbodmiljöer

8. Gammelskog-urskog

9. Lövskog-lövdungar

10. Områden med inslag av gamla aspar, tallar o.d.

11. Branter, klippor, stup o.d.

12. Moskogen-momarken

Ett mängdjobb

Det är nästan omöjligt att hålla sig informerad om de planer som gäller för alla dessa områden. Betecknande för flertalet av dem är att de kan hänföras till den s.k. 5:3-paragrafen i skogsvårdslagen, dvs. att området är bristfälligt ur virkesproduktions-synpunkt och bör dikas eller avverkas etc. till förmån för rationellt skogsbruk.

Enligt beräkningar är ca 20 000 ha av Leksands skogar bristfälligt skötta och bör åtgärdas omedelbart.

Med tanke på vilka stora områden som ligger misskötta.

Industrins ökade behov av virke kan utan vidare tillgodoses genom att skogsskötseln förbättras i dessa områden. Men vi har också råd att avsätta några procent av dessa 20 000 ha som naturreservat eller på annat sätt lämna dem som oaser åt eftervärlden.

Staffan Müller

EN BRA SATSNING AV KOMMUNEN.

4 av fågelklubbens ungdomar har under våren fått tillfälle att i väntan på "ordinarie" jobb, inventera fågelmarker runt om i kommunen.

Avsikten med inventeringarna är att för naturvårdsombudets och kommunstyrelsens räkning, titta närmare på områden som kan tänkas vara särskilt skyddsvärda.

TACKA UNGDOMSLAGEN

Riksdagen fattade i höstas beslut om att alla ungdomar upp till 20 år skall beredas plats till arbete under minst 4 timmar per dag.

Leksands kommun har gått ett steg längre och erbjuder nu alla upp till 24 år plats i ett kommunalt ungdomslag.

Utifrån detta skapade kommunen ett lag, som fick till uppgift att inventera vissa särskilt intressanta områden, av vilka en del tagits upp av länsstyrelsen i den översiktliga naturvårdsinventering som för Leksands del blev klar 1983.

Lyckligtvis muckade Kjell Bond, en av våra duktiga ungdomar, i mars och kunde omgående sätta igång med fältarbetet. Till sin hjälp hade han i början Mats Hellström.

Vidare har Magnus Thorman hjälpt till under en kortare period. Per Lindberg assisterar sedan i maj månad Kjell.

Dessa kommer nu att fortsätta med inventeringar och andra naturvårdsinsatser tills skolorna börjar i höst.

PRIORITERING

Trots att ungdomslaget har fått hålla på i nästan 5 månader, är det ändå en ringa del av kommunens marker som hunnits med.

Därför har områden som är av särskild vikt för friluftslivet

och turistnäringen setts över samt några av de marker som länsstyrelsen bedömt som naturvetenskapligt intressanta.

Vidare har vi, i samarbete med Dalarnas ornitologiska förening, gått igenom marker som anses vara av särskild betydelse för den vitryggade hackspetten.

RAPPORT SENARE

När arbetet slutförts i augusti skall laget tillsammans med naturvårdsombudet sammanställa en utförlig rapport av de resultat som inventeringen givit.

Vi får säker tillfälle att återkomma till detta i senare nummer av informationsbladet.

NÅGOT FÖR FRAMTIDEN

Leksands kommun har varit föregångare med detta att systematiskt inventera värdefull natur.

Helt säker kommer detta lag att följas upp av fler, som kan ta över där detta slutar.

Det är av största vikt att våra kunskaper om naturen ökar så att vi i framtiden kan förstärka eller bevara naturtyper som av en eller annan anledning befinner sig i riskzonen.

Det är ett välkänt faktum att de människor som väljer vår kommun som semester mål, till övervägande del anger närheten till naturen och den miljö som omger oss, som främsta motiv till att just Leksand är värt ett besök.

Eftersom vi nu är en utpräglad turistort är det därför också naturligt att ordentliga satsningar på naturvårdsområdet genomföres. Med en levande och väl vårdad natur skall vi hjälpa till att behålla Leksand som ett högtintressant semester mål.

Jag vill passa på att tacka kommunen för dess stora vilja att på många sätt förbättra naturvården och tror att vi med gemensamma ansträngningar kan nå mycket långt i fauna- och flora-vården.

Framför allt måste också ett stort tack riktas till Kjell, Per, Mats och Magnus som ägnat många mödosamma dar ute i markerna!

Staffan Müller

RAPPORT FRÅN SILJANSNÄSGÄNGET

UGGLEHÄCKNING

Vi har inventerat våra 40 uggleholkar. Tyvärr var resultatet inte det bästa, trots ett fint uggleår. Kanske beror det på att vi var lite sena med uppsättningen av holkarna.

Vi fick "bara" häckning i 28:an där ett pärlugglepar fick 6 ungar. I 38:an hade vi 4 pärluggleägg, men underlaget var tydligen för hårt, så att 2 av äggen gick sönder och häckningen misslyckades.

En liten pippi som däremot gillar våra uggleholkar är talgoxen. Av de 40 holkarna häckade den i 25 stycken. Som mest såg vi 11 ägg i en holk.

REGLERINGEN AV SILJAN

När dom "släpper på" i Trängslet får svanar, skäggdoppingar och andra sjöfåglar med flytande bon problem i Siljan.

Vi fick göra en utryckning och förankra ett skäggdoppingbo, som kom flytande in mot Olsnäs vägen. Häckningen gick bra och på mid-sommarafton kunde man se de stolta föräldrarna glida fram på Olsnäs vikens vatten med sina dunbollar.

NÄSTA SIDA: MATS HÄNNBERG från Siljansnäs, 16 år presenterar sin syn på de ekologiska sambanden i naturen. Välkommen med fler inslag till vår tidning som nu begåvats med ytterligare en rittalang.

DAGS FÖR HOLKBYGGE!

I år har pärlugglorna i kommunen försetts med ett par hundra nya boplatser, precis som vi satt som mål på föregående årsmöte.

Nästa års holkdrive kommer att hjälpa den tynande stammen av stare. Eftersom det kan vara på sin plats att göra en ordentlig utvärdering av vad pärluggleholksatsningen givit innan vi fortsätter med uggleholkar, är det lämpligt att koncentrera sig på en annan utsatt fågelart.

Staren har minskat starkt i antal under det senaste decenniet. Leksand är inte undantaget. Den främsta orsaken torde finnas i de förändrade jordbruksmetoderna, men även staren lider brist på boplatser.

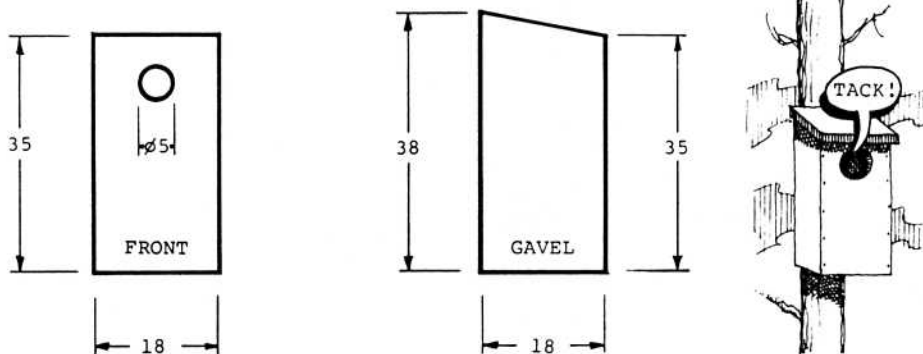
Att tillverka en starholk är också betydligt lättare än att snickra ihop de ganska otympliga uggleholkarna. Framför allt är det också betydligt enklare att sätta upp dem.

I ett stort träd, snart sagt överallt kring våra samhällen och den odlade bygden, trivs staren. Kanske kan Du få den att häcka i trädgården?

Vårt mål måste vara att åtminstone ha tillverkat och monterat minst 200 starholkar före den 1 mars 1985.

Sätt igång! Här kommer måtten på en lämplig starholk.

mått i cm.

Och som sagt, placera den gärna på ganska hög höjd i ett stort träd eller på en husgavel, helst med ordentligt fri inflygningszon.

HOLKBYGGET KÖR IGÅNG (för den som inte bygger hemma)
ONSDAGEN DEN 19 OKTOBER KL 15.30 I KYRKSKOLANS SLÖJDSAL.

INSJÖN och SILJANSNÄS meddelar senare när de startar.

ÄNTLIGEN FÖR LIMSJÖN!

Efter mycket möda och stort besvär skall nu äntligen Limsjön restaureras. Kommunen har under våren uppdragit åt en ingenjörsfirma, V88-Vattenbyggnadsbyrå, att ta fram det material, såväl juridiskt som tekniskt, som behövs för att sätta igång med en restaurering av Limsjön.

Igenväxningen av sjön förlöper ju i ett allt accelererande tempo och värdet som fågellokal försämras allt efter som åren går.

Därför är det synnerligen glädjande att det börjar hända saker i den angelägna restaureringsfrågan.

DAMMBYGGE

Fågelklubben har grovt skissat på ett förslag över hur en restaurering av sjön kan ske.

I första hand är det angeläget att permanenta vattenståndet med hjälp av en dammbyggnad. Avsikten är att härigenom hämma tillväxten av vegetationen i sjön samt att underlätta häckningen för speciellt utsatta fåglar, exempelvis doppingar och sumphönsen.

MUDDRING

Kommunen har också utställt förhoppningar om att en del pengar kan avsättas för muddring av en del sjöbotten.

En permanent höjning av vattenståndet är som bekant inte tillräcklig åtgärd för att häva igenväxningen. Etappvis måste ansevärliga mängder rotfilt fraktas bort. Detta är en mycket kostsam insats och måste utföras på lång sikt.

VADARSTRAND

De negativa effekterna av att höja och permanenta vattenståndet kan lindras genom att en vadarstrand tillskapas av de massor som muddras från sjön. Vidare kan små häckningsholmar schaktas ihop så att mäsar och änder ges ökade häckningsutrymmen i sjön.

Om allt går enligt planerna kommer en dammbyggnad att iordningställas vid Norsbro redan i mars 1985.

Det skall bli med stort intresse som vi följer det fortsatta arbetet med sjörestaureringen.

I kommunen finns en informell arbetsgrupp som tills vidare för arbetet framåt. Givetvis är fågelklubben representerade där.

Låt oss hoppas att det kan bidra till att Limsjön ytterligare kan befästa sin ställning som förstklassig fågelsjö i landet!

Staffan Müller

ÖRNUTFODRINGEN

Åter igen är det dags att starta årets arbete. I samband med älgjakten brukar vi starta det tunga och intensiva arbetet som skall leda till att ett 20-tal örnar övervintrar i kommunen. Kommer fjolårets havsörn åter att visa sig vid vår åtel?

Foto: Kungsörn

Jobbet är intressant men slitsamt och dyrt!

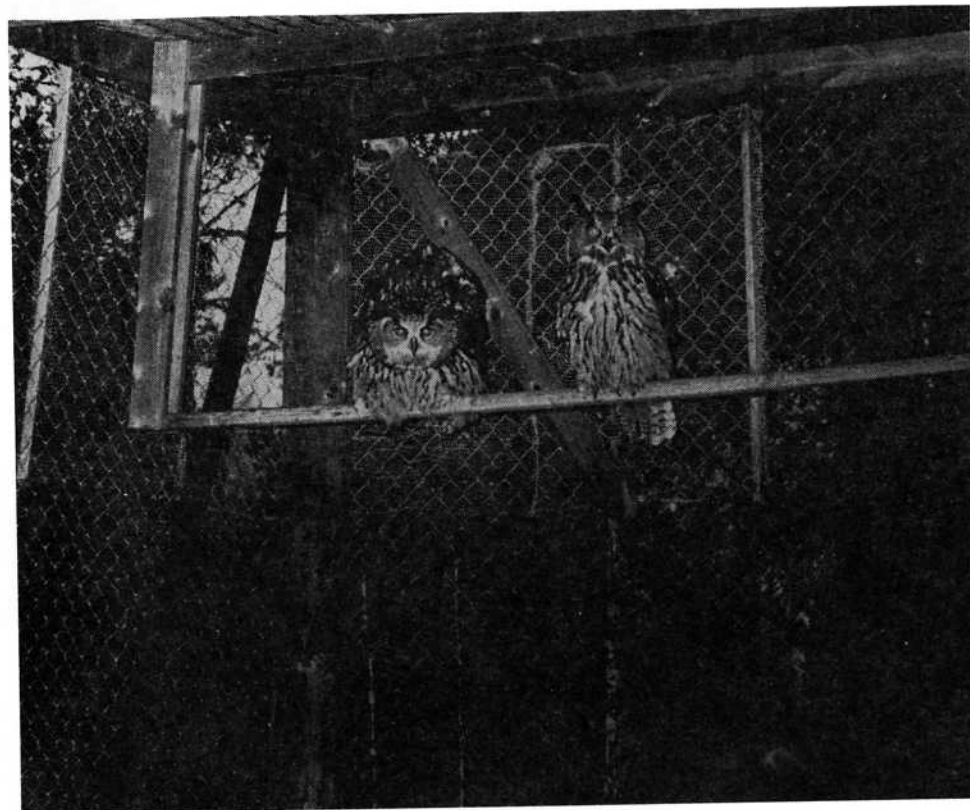
Fotograf: Sören

Många örnar hittar självdöda eller skadade djurkroppar, men merparten av vinterns örnmät kommer från Farmek eller Forssells. För att finansiera de stora kostnaderna som bl.a. transporterna medför, vädjar vi här om ett bidrag till örnutfodringen även denna vinter. Använd samma inbetalningskort som gäller för medlemsavgiften. Tack på förhand! Utfodrarna

En präktig 14-taggare, skadeskjuten? Påkörd?

Foto: Kjell Bond

Stamfäder till Leksand uvar?
Foto: Ragnar Nyberg

BERGUVAR TILL LEKSAND

Projekt Berguv Dalarna har under många år fött upp Berguvar och gett dem friheten. Gunnar och Hans Ingritz, Ragnar Nyberg och Stig-Åke Svensson m.fl. har lagt ner ett stort jobb på detta arbete. Fr.o.m. i år hoppas vi att Leksands fågelklubb skall kunna bidra till att sprida den sällsynta ugglearten. Vi kommer att ställa upp som värdar åt ett ungt par som har sitt ursprung hos Ragnar Nyberg i Moje.

Under ett par års tid kommer Yngve Blomgren att svara för den tidsödande skötseln av fåglarna.

Eftersom det troligen är uvstammens chans att överleva, hoppas vi att alla medlemmar stödjer detta projekt och i likhet med örnutfodringen ställer upp med en extra tia för uvarna. (Alla pengar Du sätter in extra i samband med medlemsavgiften och som ej särskilt märkts för Tidningen eller Örnutfodringen, går oavkortat till Uvprojektet.

Styrelsen

ETT FÖRSÖK MED RAPPHÖNS

På årsmötet diskuterade vi möjligheten att återinplantera rapphöns på några av de få kvarvarande lämpliga rapphönsbiotoperna i kommunen.

I slutet av juli kommer den första kullen rapphönskycklingar att införskaffas från Halland. Dessa kommer under vintern att födas upp av Göran Rohdén, en av våra medlemmar, som numera bosatt sig i Mjälgen.

Preliminärt kommer en del av de 40 unga rapphönsen att utplaceras i Hjulbäck under våren. Där kommer Kjell Leander att ombesörja den stödutfodring och skötsel som kommer att vara nödvändig under inledningskedet. Därefter kommer det säkert att bli aktuellt med flera stödjande utplanteringar längre fram.

Rapphönan har tidigare haft en naturlig utbredning även i Leksands kommun och nog vore det svagt om inte vi skulle ha råd att hysa några lämpliga marker för den mycket trevliga fälthönan.

S I Ö D VÅRT "PROJEKT RAPPHÖNA" GENOM ATT SÄTTA IN EN EXTRASLANT I SAMBAND MED INBETALNINGEN AV NÄSTA ÅRS MEDLEMSAVGIFT!

